

**ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ
ПЕРСПЕКТИВИ ЕНЕРГЕТИКИ З
ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ В
УКРАЇНІ (У ПЕРСПЕКТИВІ
ВХОДЖЕННЯ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ)**

Артем СОЛОГУБ

здобувач вищої освіти
ступеня доктора філософії

Державної установи «Інститут
економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова НАН України»
(Київ)

УДК 346.7: 511.824.11

**ECONOMIC AND LEGAL
PROSPECTS OF ENERGY FROM
RENEWABLE SOURCES IN
UKRAINE (IN THE PERSPECTIVE
OF ENTRY INTO THE EUROPEAN
UNION)**

Artem SOLOHUB

PhD candidate

State Organization "V. Mamutov Institute
of Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of
Ukraine (Kyiv)

<https://orcid.org/0009-0002-7197-4921>

Мета: визначення основних актів ЄС, що забезпечують реалізацію програм розвитку відновлюваної енергетики, а також перспектив України на ринку відновлюваної енергетики після набуття членства у ЄС. **Методика:** проведення дослідження за визначеним предметом для досягнення поставленої мети потребувала застосування аналітико-синтетичного методу, який виступив основою і пов'язав між собою різні аспекти дослідження; порівняльно-правового (методу компаративістики), за допомогою якого було порівняно між собою положення українського законодавства із законодавством та правом ЄС; історично-правового та економіко-правового методів як комплексних міжгалузевих методів, що дозволили у ретроспективній та прогностичній перспективі визначити економіко-правову парадигму відносин на ринку електричної енергії України. Також під час підготовки статті застосовувалися й інші методи та способи наукового пізнання. **Результати.** Під час дослідження проаналізовано окремі положення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;

Purpose: identification of the main EU acts that ensure the implementation of renewable energy development programs, as well as Ukraine's prospects in the renewable energy market after EU membership. **Methodology:** conducting research on a specific subject to achieve the set goal required the use of an analytical-synthetic method, which served as the basis and linked various aspects of the study; comparative-legal (comparative science method), with the help of which the provisions of Ukrainian legislation were compared with the legislation and law of the EU; historical-legal and economic-legal methods as complex interdisciplinary methods, which allowed to determine the economic-legal paradigm of relations in the electricity market of Ukraine in a retrospective and prognostic perspective. Also, during the preparation of the article, other methods and methods of scientific knowledge were used. **Results:** the study analyzed individual provisions of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other; it was shown that the vast majority of articles discussing relations in the field of energy supply,

показано, що переважна більшість статей, в яких обговорюються відносини у сфері енергопостачання, енергоефективності, переходу до використання енергії з відновлюваних джерел та ін. містять бланкетні норми, що відсилають за конкретикою до інших нормативних актів. Із чинних нормативних актів ЄС, якими регулюються відносини із генерування і використання енергії з відновлюваних джерел, є прийняті 11 грудня 2018 року Директива (ЄС) 2018/2001 Європейського Парламенту та Ради про сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел та Регламент (ЄС) 2018/1999 Європейського Парламенту та Ради. Цими актами визначено за поточну мету досягти до 2030 року частки енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії ЄС не менше 42,5%, а за сприятливих умов – 45%. На основі положень Регламенту кожна держава-член ЄС отримала завдання щодо досягнення певної частки використання енергії з відновлюваних джерел. Названими Директивою і Регламентом державам не заборонено застосовувати різноманітні заходи стимулювання до виробників енергії із відновлюваних джерел. Ці заходи можуть визначатися сталими показниками фінансової підтримки держави, а можуть варіюватися залежно від результатів. До держав-членів ЄС, які не виконують завдання із переходу на відновлювані джерела енергії, спеціальною комісією на рівні ЄС можуть надаватися приписи і застосовуватися санкції. Станом на 2020 рік частки енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії у державах-членах ЄС були у межах між 10% у Мальти і 49% у Швеції. З урахуванням сучасної ситуації в енергетиці України та частки енергії з відновлюваних джерел трохи вищої за 2%, рекомендовано українським суб'єктам господарювання у сфері енергетики пришвидшеними темпами впроваджувати елементи «зеленої» енергетики. В іншому випадку після входження України до ЄС і невиконання покладеного на неї завдання до нашої країни можуть бути застосовані певні санкції (поблажливого

energy efficiency, transition to the use of energy from renewable sources, etc. contain blanket norms that refer to other regulatory acts for specifics. The current EU regulatory acts that regulate relations in the generation and use of energy from renewable sources are Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council on the promotion of the use of energy from renewable sources and Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council, adopted on December 11, 2018. These acts set the current target of achieving a share of energy from renewable sources in the EU's gross final energy consumption of at least 42.5% by 2030, and under favourable conditions – 45%. Based on the provisions of the Regulation, each EU Member State received a task to achieve a certain share of energy from renewable sources. The aforementioned Directive and Regulation do not prohibit Member States from applying various incentive measures to producers of energy from renewable sources. These measures may be determined by fixed indicators of state financial support, but may vary depending on the results. EU Member States that do not meet the targets for the transition to renewable energy sources may be given instructions and sanctions by a special commission at EU level. As of 2020, the shares of energy from renewable sources in gross final energy consumption in EU Member States ranged between 10% in Malta and 49% in Sweden. Given the current situation in Ukraine's energy sector and the share of energy from renewable sources slightly higher than 2%, it is recommended that Ukrainian energy business entities implement elements of "green" energy at an accelerated pace. Otherwise, after Ukraine joins the EU and fails to fulfill the task assigned to it, certain sanctions may be applied to our country (there will be no lenient attitude, taking into account the relations with Ukraine of some neighboring countries). Among the prospects for Ukraine is the possibility of receiving significant investments in "green" energy from other EU Member States on the basis of the norms of

ставлення з урахуванням відносин з Україною деяких країн-сусідів, не буде). Серед перспектив для України названо можливість отримання значних інвестицій у «зелену» енергетику від інших держав-членів ЄС на основі норм статті 5 Директиви 2018/2001, за якою держави-члени ЄС можуть підтримувати виробництво електричної енергії з відновлюваних джерел, яка виробляється в іншій державі-члені, у щорічному розмірі щонайменше 5% з 2023 по 2026 рік та у розмірі щонайменше 10% з 2027 по 2030 рік. Враховуючи природно-кліматичні, географічні, трудові, інтелектуальні та інші ресурси, перспективи на отримання значних інвестицій у «зелену» енергетику Україна має достатні.

Ключові слова: енергетика, відновлювані джерела, Європейський Союз, суб'єкт господарювання, «зелена» енергетика, інвестиції, енергоефективність, законодавство, директиви ЄС, регламенти ЄС, повоєнне відновлення, «зелений» тариф, фінансова підтримка, сталий розвиток

Ще декілька років тому було неможливо уявити ефективну роботу економіки і держави XXI століття в цілому в умовах дефіциту електричної енергії. Та сьогодні внаслідок жорстокої агресії російської федерації по відношенню до України і застосування нею різноманітних геноцидних практик велика європейська країна із переважно сучасними технологіями у виробничій та соціальній сферах вимушена існувати в умовах енергетичного дефіциту. Держава самотужки і за допомогою зарубіжних партнерів вишукує способи додаткового генерування електричної енергії. Також розробляються, змінюються і застосовуються схеми почергового відключення постачання електричної енергії різним споживачам, визначаються пріоритетні категорії споживачів, які мають бути цілодобово забезпечені електроенергією. До останніх відносять підприємства, установи, організації, які забезпечують медичне обслуговування населення, роботу транспортної інфраструктури, комунальної інфраструктури, виготовлення зброї і засобів безпеки, продуктів харчування тощо.

Незважаючи на значну кількість чинників негативного впливу, ситуація в українській економіці, пов'язана із дефіцитом електричної енергії, може бути ефективно використана державою з метою переходу на більш ощадливі технології виробництва і побутового споживання. Відомим є факт, що коефіцієнт корисної дії використання електричної енергії суб'єктами економіки пострадянських країн є нижчим за відповідний коефіцієнт у розвинених капіталістичних країнах світу, де завжди існувала жорстка конкуренція. Прагнення України увійти до Європейського союзу (далі – ЄС) серед іншого висуває вимоги до ефективнішого та економнішого використання електричної енергії в усіх сферах і галузях економіки України. Але самої економії для подолання енергетичної кризи в Україні недостатньо. Потрібне використання різноманітних технологій, спрямованих на виробничу, структурну, географічну диверсифікацію виробництва електричної енергії.

У попередній статті, підготовленій на тему «Правове стимулювання використання альтернативних джерел енергії: досвід Європейського Союзу», перспективами подальших досліджень було визначено ретельний аналіз різних норм директив та регламентів ЄС, аналіз ін-

Article 5 of Directive 2018/2001, according to which EU Member States may support the production of electricity from renewable sources produced in another Member State in an annual amount of at least 5% from 2023 to 2026 and in an amount of at least 10% from 2027 to 2030. Considering the natural and climatic, geographical, labor, intellectual and other resources, Ukraine has sufficient prospects for obtaining significant investments in "green" energy.

Keywords: energy, renewable sources, European Union, economic entity, "green" energy, investments, energy efficiency, legislation, EU directives, EU regulations, post-war reconstruction, "green" tariff, financial support, sustainable development

ших актів ЄС, спрямованих на підвищення ступеня використання альтернативних джерел енергії, а також актів, покликаних забезпечити загальну максимальну енергоефективність у ЄС та кожній державі-члені, зокрема аналіз положень Директиви Європейського парламенту і Ради 2012/27/ЄС від 25 жовтня 2012 року про енергоефективність [1], яка була вкрай важливою, проте втратила чинність, і розробку пропозицій щодо імплементації прогресивних норм міжнародного законодавства до законодавства України [2]. У цьому напрямі має бути проведено окреме дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Треба вказати на те, що в цілому проблематика правового забезпечення та правової підтримки виробництва електричної енергії з альтернативних класичним джерел, а також енергоефективного її використання не є новою у науковому просторі України. На сьогодні у наукових юридичних виданнях України наявна певна кількість робіт названої спрямованості, що містять окремі новітні пропозиції, які можуть бути реалізовані у нормативних актах та правозастосовних практиках ефективного регулювання і діяльності суб'єктів енергогенерації та енергокористування.

Протягом кількох років набувають актуальності дослідження процесів правового забезпечення інноваційної та інвестиційної діяльності у сферу електроенергетики. Наприклад, О.М. Бабина систематизувала підходи до розуміння понять «інвестиції» у науковій літературі у прив'язці із сферою електроенергетики, а також запропонувала узагальнення відомих концепцій і підходів із доповненням понятійно-категорійного апарату сфери альтернативної енергетики з визначенням, поглибленням і розширенням змісту таких дефініцій, як «інвестиція», «інвестиційна діяльність», «інновація», «інноваційна діяльність» та «інноваційно-інвестиційна діяльність у розвитку альтернативних джерел енергії» [3]. Класифікації видів енергії з альтернативних джерел було присвячено роботу М.М. Кузьміної [4].

С.М. Грудницька проводила порівняльно-правовий аналіз українського і зарубіжного права та практики його застосування в аспекті регулювання діяльності на ринках електричної енергії [5]. Проблематику дослідження і впровадження сучасних і максимально точних технологій обліку електричної енергії піднімав В.В. Волохін [6].

Тенденції розвитку законодавства України про «зелені» тарифи на електричну енергію досліджував Б.В. Деревянко, який пропонував державі поступово повільно знижувати розміри «зелених» тарифів із м'яким приведенням їх до середньоєвропейських значень [7, с. 66].

Р.С. Кірін досліджував аспекти правового забезпечення співпраці держави і бізнесу в контексті репрофілювання і модернізації суб'єктів вуглевидобувної промисловості [8], а також пропонував концептуальне бачення розвитку права альтернативної енергетики відносно систематизації його джерел не тільки на рівні Енергетичного кодексу України, а й на рівні внутрішньої структури тому «Енергоресурсне право», в який, окрім книг про «традиційні» енергетичні ресурси, буде включено й книгу «Право альтернативної енергетики», де у відповідних розділах, підрозділах та главах знайдуть відображення приписи щодо врегулювання специфічної сукупності енергетичних відносин [9]. Аналогічне в аспекті визначення складових правової моделі «зеленої» енергетики України і можливістю їх поширення на різні галузі економіки пропонував Б.В. Деревянко [10]. Правові аспекти реструктуризації, модернізації та репрофілювання вуглевидобувного виробництва були предметом дослідження О.Ю. Ілларіонова [11].

Л.М. Ніколенко досліджувала можливості вибудовування незалежної муніципальної енергетичної системи, що потребує залучення фахівців-практиків та науковців з різних сфер: енергетики, економіки, права, екології тощо. На переконання дослідниці, енергетична трансформація повинна здійснюватися на підставі принципу справедливої трансформації та принципу поліморфізму [12, с. 90]. Г.Д. Джумагельдієва ще у довоєнні часи вишукувала економіко-правові способи стимулювання розвитку альтернативної енергетики в Україні [13]. Т.С. Гудіма підняла важливу проблему запровадження в Україні системи вуглецевих кредитів і наголосила на тому, що чинна система моніторингу, звітності та верифікації викидів (MRV), попри свою технічну важливість, не супроводжується нормативно закріпленими механізмами сертифікації, ведення національного реєстру та запобігання подвійному обліку,

що ставить під сумнів здатність України брати повноцінну участь у глобальному обміні вуглецевими одиницями на умовах статті 6 Паризької угоди [14, с. 292]. Крім названих ще велика кількість українських дослідників піднімала проблеми правового забезпечення функціонування енергетичної сфери України, генерації енергії з альтернативних джерел, співпраці в енергетичній сфері України та держав-членів ЄС, інвестування в українську енергетику та ін. Проте важка ситуація у досліджуваній царині потребує нових досліджень, зокрема і в частині імплементації законодавства та права ЄС, можливості виконання Україною внутрішньо європейських стандартів енергоефективності тощо.

Метою статті є визначення основних актів ЄС, що забезпечують реалізацію програм розвитку відновлюваної енергетики, а також перспектив України на ринку відновлюваної енергетики після набуття членства у ЄС.

Методи наукового дослідження. Проведення дослідження за визначеним предметом для досягнення поставленої мети потребує застосування аналітико-синтетичного методу, який виступить основою і пов'яже між собою різні аспекти дослідження; порівняльно-правового (методу компаративістики), за допомогою якого буде порівняно між собою положення українського законодавства із законодавством та правом ЄС; історико-правового та економічно-правового методів як комплексних міжгалузевих методів, що дозволять у ретроспективній та прогностичній перспективі визначити економіко-правову парадигму відносин на ринку електричної енергії України. Також під час підготовки статті застосовувалися і інші методи та способи наукового пізнання.

Виклад основного матеріалу дослідження. 16 вересня 2014 року Верховною Радою України було ратифіковано Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [15] (далі – Угода). Названим нормативним актом закладено засади співпраці і співробітництва між Україною та державами-членами ЄС у сфері енергетики, посиленню енергетичної безпеки, сприянню енергетичній ефективності та використанню поновлюваних джерел енергії, а також намаганню досягти високого рівня ядерної безпеки та ін. Крім цього, Главою 11 «Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями» цього нормативного акту встановлено заборону подвійного ціноутворення на однакові енергетичні товари (стаття 270), заборону митних зборів та кількісних обмежень на на імпорт і експорт енергетичних товарів (стаття 271), заборону та усунення несанкціонованого відбору енергетичних товарів, що переправляються транзитом або транспортуються їхньою територією (стаття 275), визначено необхідність врахування енергетичних мереж та можливостей іншої Сторони під час розробки програмних документів щодо попиту та плану постачання, взаємозв'язку, енергетичних стратегій і планів розвитку інфраструктури (стаття 274), встановлено перестороги і межі відповідальності щодо збою у постачанні (стаття 276) та ін. [15]. У Розділі V «Економічне та галузеве співробітництво» Глава 1 отримала назву «Співробітництво у сфері енергетики, включаючи ядерну енергетику», що складається із шести статей, різних за обсягом (статті 337–342) [15]. Та статті названої Угоди містять переважно загальні або бланкетні норми в частині врегулювання діяльності у сфері енергетики. Більшого зосередження уваги вимагають норми директив та регламентів ЄС, які містять вузькі спонукальні норми із кількісними і часовими вимогами до держав-членів ЄС.

В аналізованій вище Угоді зроблено пряме посилання і названо важливою Директиву 2004/17/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 року про координацію процедур здійснення закупівель суб'єктами, що здійснюють свою діяльність у водному, енергетичному, транспортному та поштовому секторах [16]. У контексті нашого дослідження ця Директива важлива, оскільки встановлює правила здійснення процедур закупівель в енергетичному секторі, який є важливим і незамінним для України та кожної держави-члена ЄС.

Важливішого значення у частині генерування і використання енергії з відновлюваних джерел мала Директива Європейського Парламенту та Ради 2012/27/ЄС від 25 жовтня 2012 року про енергоефективність, яка втратила чинність [1], а також Директива Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС від 23 квітня 2009 року про сприяння використанню

енергії з відновлюваних джерел, чинність якої було припинено 30 червня 2021 року [17]. Зараз діє перероблена редакція останньої у вигляді Директиви (ЄС) 2018/2001 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2018 року про сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел [18]. Положення цієї Директиви є вкрай важливими для України у контексті потреби удосконалення ситуації на ринку виробництва та споживання електричної енергії в умовах війни та повоєнного відновлення. Названа Директива є релевантною через внесення до неї змін від 16 липня 2024 року. Її фізичний обсяг значно зріс у порівнянні із первинною редакцією (попередньою Директивою). Останнім додатком за номером «XI» нової редакції Директиви наведено кореляційну таблицю, в якій визначено в якій мірі норми Директиви 2009/28/ЄС відповідають або враховані чи корелюються із нормами нової редакції, а саме Директиви 2018/2001.

Загалом остання Директива 2018/2001 встановлює новий дедлайн (кінцевий термін) для досягнення усім ЄС та окремими його державами-членами показників споживання енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії ЄС у 2030 році, а також визначає правила фінансової підтримки і встановлює критерії сталого розвитку та скорочення викидів парникових газів для біопалива, біопаливних рідин та палива з біомаси. До 2030 року частка енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії ЄС має становити не менше 42,5%, а за сприятливих умов – 45%. При цьому інноваційна складова у сфері відновлюваної енергетики у 2030 році у ЄС має становити не менше 5% [18]. Частка внеску кожної держави-члена ЄС визначається за процедурою, описаною статтею 9 Регламенту (ЄС) 2018/1999 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2018 року (Регламент було прийнято того ж дня, що і щойно аналізовану Директиву 2018/2001). Якщо на основі оцінки проектів комплексних національних енергетичних та кліматичних планів, спеціальна Комісія дійде висновку, що національні внески держав-членів є недостатніми для колективного досягнення обов'язкової загальної цілі ЄС, вона застосує процедуру, викладену у статтях 9 та 31 зазначеного Регламенту – надає публічні рекомендації та оцінює пояснення на них (стаття 9); видає рекомендації державам-членам, пропонує заходи та здійснює повноваження на рівні ЄС, щоб забезпечити колективне досягнення його цілей та завдань (щодо відновлюваної енергії такі заходи повинні враховувати рівень амбітності внесків держав-членів у досягнення цілі ЄС на 2030 рік, викладеної в комплексних національних енергетичних та кліматичних планах та їх оновленнях) (стаття 31) [19]. Як видно із наведеного, прямих і конкретних видів покарань норми статей 9 і 31 Регламенту (ЄС) 2018/1999 не містять. Очевидно, ЄС залишає дискреційними повноваження Комісії, які будуть варіюватися залежно від держави-порушника, кількісних і якісних характеристик порушення тощо. Ситуація у сфері енергогенерування, енергопостачання та енергоспоживання в Україні впливає на виконання положень аналізованих Директиви 2018/2001 і Регламенту (ЄС) 2018/1999. Наприклад, Республіка Польща у швидкому темпі розпочинає будівництво двох атомних електростанцій, що не підвищить частку енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії самої Республіки Польща та ЄС у цілому. В Україні із її традиціями атомної енергетики і достатньо малим внеском «зеленої» енергії у валове споживання електричної енергії буде складно одразу досягти високих показників. І напевно чи спеціальна комісія ЄС буде дуже поблажлива до України, враховуючи негативне ставлення Угорщини, Словаччини і достатньо насторожене та обережне ставлення майже усіх держав-членів ЄС до великого за розмірами і потужністю конкурента.

Із додатку I «Загальні національні цілі щодо частки енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії у 2020 році» до Директиви 2018/2001 можна з'ясувати, що показник щодо частки енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії у 2020 році у різних державах-членах ЄС варіюється між 10% у Мальті до 49% у Швеції. А найнижчі частки крім Мальти у 2020 році мали: Люксембург – 11%; Бельгія, Чехія, Кіпр, Угорщина – по 13%; Нідерланди, Словаччина – по 14% [18]. За різними даними частка енергії з відновлюваних джерел в Україні трохи перевищує 2%. Тобто роботи

українським енергетикам після вступу України до ЄС, завершення війни та здійснення повоєнного відновлення мало не буде. І починати треба було ще учора.

Статтею 4 Директиви 2018/2001 з метою досягнення або перевищення наведеної вище цілі ЄС, та внеску кожної держави-члена до цієї цілі, встановленої на національному рівні і для розгортання виробництва відновлюваної енергії, державам-членам надано право застосовувати схеми підтримки. Таку підтримку не заборонено, а часто і рекомендовано, надавати у формі ринкової премії, яка може бути фіксованою або змінюваною [18]. В Україні законодавчо передбачено застосування «зеленого» тарифу для промислових і побутових виробників енергії з відновлюваних джерел. Розміри цього тарифу як мінімум чотири рази на рік коригуються НКРЕКП у бік зниження, оскільки він досі є найвищим у Європі.

Через важку ситуацію у сфері енергетики України держава у 2026 році вирішила підтримувати не лише виробників енергії, але і їх працівників. Останнім незалежно від форми власності роботодавця планується виплачувати щорічну премію у розмірі 200 тисяч гривень. Щоправда, її отримають лише до 50 працівників у галузі. Обиратиме претендентів спеціальний комітет під керівництвом міністра енергетики, а затверджуватиме переможців КМУ.

Для України після вступу до ЄС виглядають перспективними положення статті 5 Директиви 2018/2001, якими державам-членам ЄС надається право підтримувати виробництво електричної енергії з відновлюваних джерел, яка виробляється в іншій державі-члені. При цьому індикативна частка енергетичної потужності в іншій державі-члені ЄС, яка підтримується, може щороку становити щонайменше 5% з 2023 по 2026 рік та щонайменше 10% з 2027 по 2030 рік [18]. Україна має природну схильність до генерування значної кількості «зеленої» енергії. Тому можна очікувати заходу іноземних інвестицій до енергетичної сфери України навіть під час війни. По завершенні останньої інвестиційні внески держав-членів ЄС в українську «зелену» енергетику зростуть у прогресії.

Висновки. В умовах потреби виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 16 вересня 2014 року Україна як держава, суб'єкти господарювання і домогосподарства повинні уже зараз розвивати генерування і використання електричної енергії з відновлюваних джерел. Робитися це має не хаотично, а з урахуванням основоположних актів ЄС, якими є релевантні досліджуваним відносинам директиви та регламенти ЄС. Основними серед них є Директива (ЄС) 2018/2001 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2018 року про сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел та Регламент (ЄС) 2018/1999 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2018 року (Регламент було прийнято того ж дня, що і Директиву 2018/2001). Цими актами визначено за поточну мету досягти до 2030 року частки енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії ЄС не менше 42,5%, а за сприятливих умов – 45%. Для країн, які не виконують встановлені для них на основі цих актів завдання, передбачено застосування заходів впливу з боку спеціальної комісії на рівні ЄС. Враховуючи, що частки енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії у 2020 році у різних державах-членах ЄС варіювалися між 10% у Мальті до 49% у Швеції, а в Україні за різними даними сьогодні ця частка складає трохи більше 2%, українським суб'єктам господарювання у сфері енергетики треба пришвидшеними темпами впроваджувати елементи «зеленої» енергетики. В іншому випадку після входження України до ЄС і невиконання покладеного на неї завдання (за історичною аналогією завдань інших держав-членів навряд чи буде поставлено ЄС завдання із 2% за кілька років отримати 20%, та завдання досягти частки у 8-10% за 3-5 років цілком реально буде поставлено) до нашої країни можуть бути застосовані певні санкції (поблажливого ставлення з урахуванням відносин з Україною деяких країн-сусідів не буде). Проте крім санкцій Україна може отримати і значні інвестиції у «зелену» енергетику від інших держав-членів ЄС. Прогресивною виглядає норма статті 5 Директиви 2018/2001, за якою держави-члени ЄС можуть підтримувати виробництво електричної енергії з відновлюваних джерел, яка виробляється в іншій державі-члені, у щорічному розмірі щонайменше 5% з 2023 по 2026 рік та у розмірі щонайменше 10% з 2027 по 2030 рік [18].

Враховуючи природно-кліматичні, географічні, трудові, інтелектуальні та інші ресурси, перспективи на отримання значних інвестицій у «зелену» енергетику Україна має достатні.

Перспективами подальших наукових розвідок є подальше дослідження актів ЄС та окремих держав-членів ЄС з підтримки відновлюваної енергетики, визначення їх можливості імплементації до українського законодавства, підвищення ролі «зеленої» енергії в усіх галузях і сферах економіки і суспільства України.

Посилання:

1. Directive 2012/27/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on energy efficiency, amending Directives 2009/125/EC and 2010/30/EU and repealing Directives 2004/8/EC and 2006/32/EC Text with EEA relevance. ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2012/27/oj/eng>.
2. Сологуб А.М. Правове стимулювання використання альтернативних джерел енергії: досвід Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 8. С. 114–118. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-8/22>.
3. Бабина О.М. Сутність інноваційно-інвестиційної діяльності у контексті розвитку альтернативних джерел енергії. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.11.105>.
4. Кузьміна М.М. Поняття та види енергії з альтернативних джерел. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право*. 2013. № 3(14). С. 134–141.
5. Грудницька С.М., Руденко Л.Д. Правове регулювання ринків електричної енергії в Україні та інших країнах: порівняльно-правовий аналіз. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 5. С. 153–157.
6. Volokhin V., Diahovchenko I., Derevyanko V. Electric Energy Accounting and Power Quality in Electric Networks with Photovoltaic Power Stations. *2017 IEEE International Young Scientists Forum on Applied Physics and Engineering (YSF 2017)* (Lviv, Ukraine, October, 17-20, 2017). Lviv. P. 36-39. URL: <http://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/8126588/>.
7. Деревянко Б.В. Тенденції розвитку законодавства України про «зелені» тарифи на електричну енергію. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 2 (71). С. 62–71. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-71-2-62-71>.
8. Kirin R., Hryshchak S., Illarionov O. Features of legal support for the operation of small atypical Ukrainian coal mines under contractual conditions of a public-private partnership. *Mining of Mineral Deposits*. 2020. Vol. 14. Iss. 2. P. 128–137.
9. Кірін Р.С., Хомин В.С. Розвиток права альтернативної енергетики в умовах енергетичної трансформації України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2024. № 2. С. 49–55. DOI <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2024-2-9630>.
10. Деревянко Б.В. Сприяння поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки. *Економіка та право*. 2024. № 2. С. 42–49. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.02.042>.
11. Ілларіонов О.Ю. Адаптація вугільного законодавства України до норм Європейського Союзу. *Економіка та право*. 2008. № 2(21). С. 90–97.
12. Ніколенко Л. Особливості енергетичної трансформації України: правовий аспект. *Alfred Nobel University Journal of Law*. 2024. № 2 (9). С. 85–92. DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-2218-2024-2-9-7>.
13. Джумагельдієва Г.Д. Стимулювання розвитку альтернативної енергетики в Україні: економіко-правовий аспект. *Вісник НАН України*. 2012. № 10. С. 26–30.
14. Гудіма Т.С., Джабраїлов Р.А., Єремєєва Н.В. Перспективи вдосконалення правового регулювання відносин з впровадження вуглецевих кредитів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. 2025. Випуск 90: частина 2. С. 284–294. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.40>.

15. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.

16. Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 coordinating the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors. ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2004/17/oj>.

17. Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the promotion of the use of energy from renewable sources and amending and subsequently repealing Directives 2001/77/EC and 2003/30/EC (Text with EEA relevance). ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/28/oj>.

18. Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast). ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj/eng>.

19. Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the Governance of the Energy Union and Climate Action, amending Regulations (EC) No 663/2009 and (EC) No 715/2009 of the European Parliament and of the Council, Directives 94/22/EC, 98/70/EC, 2009/31/EC, 2009/73/EC, 2010/31/EU, 2012/27/EU and 2013/30/EU of the European Parliament and of the Council, Council Directives 2009/119/EC and (EU) 2015/652 and repealing Regulation (EU) No 525/2013 of the European Parliament and of the Council (Text with EEA relevance). ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj/eng>.

Статтю було подано	03.03.2026	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	08.05.2026	The article has been revised
Статтю було прийнято	11.05.2026	The article was accepted